

LIBRIS

We know
books

MIRCEA SÂNTIMBREANU

RECREAȚIA MARE

Prefață, fișă biobibliografică
și referințe critice
de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX 2000

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SÂNTIMBREANU, MIRCEA

Recreația mare / Mircea Sântimbreanu; pref., fișă biobibliografică și referințe critice de Lucian Pricop – Ed. a 7-a – București: Cartex 2000, 2026

ISBN 978-606-091-383-2

I. Pricop, Lucian (pref.)

821.135.1

Volumul reproduce ediția *Recreația mare*, apărută la Editura Ion Creangă, București, 1987.
Notele de subsol aparțin editurii.

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel./fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel.: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- e-mail: comanda.cartex@gmail.com
- O.P. 4, C.P. 184, București

CUPRINS

<i>Mircea Sântimbreanu și funcția moralizatoare a literaturii...</i>	9
<i>Fișă biobibliografică</i>	12
<i>Referințe critice</i>	14
RECREAȚIA MARE	
Motivarea absenței.....	19
Cai și bibilici.....	21
Mărinimie.....	24
Hamurabi	26
Necunoscute.....	28
Carnetul carnetului.....	31
Unde se varsă Nilul?.....	34
O lucrare scrisă... vorbită.....	36
Jocul culorilor	38
Contabilitate.....	41
Un șmecher la lecție	44
Tatăl, ființă necunoscută	47
Însemnări de lector	50
Obiect neidentificat.....	52
La vară o să fie cald.....	55
Istorie... veche.....	58
Desen după natură.....	60
O mare nedreptate.....	63

De ce au dispărut zmeii?	66
N-am cuvinte	68
Scrisoare pe adresa unui chiulangiu	71
Mi s-a terminat caietul	74
Cavalerul dreptății	77
Eu, Gică și fetița fericită	79
Băiatul cu semnele	81
Dubla calitate	84
Un băiat citit	86
Autogol	88
Dărnicie	91
Cel mai bun prieten	93
Psihologul are dreptate	95
Superlativul	98
Propoziții simple	100
Post-scriptum	102
Mi se spune Fantomas	104
Revelion	106
Cheița	109
A se feri de umezeală!	111
O poveste plicticoasă	116
Poveste cu un cocoș	120
Un mamifer nevertebrat	123
Imaginație creatoare	126
Cap! Spic!	130
Se caută o greșeală!	133
Spirit de observație	138
Pe adresa unui anumit întârziat	142
Portretul colegei de bancă	146
La telefon	150
Sufletelul învață	154
O dată pentru totdeauna	159
Un ambițios	162
Un vocabular literalmente bogat	166
E grea geometria?	172

Demostene	176
Negustor de pești	179
Recapitulare	181
P.T.T.R.	187
Scrisori fictive	190
Decembrie	195
Marea hotărâre	199
Între prietene	202
Cea mai interesantă acțiune	204
„Moment organizatoric“	208
Zi de vară până-n seară	211
Amintiri	214
Un visător	217
Dormitor în doi	222
32 de premianți	225
Păsărește	228
Uriașul	231
„Necunoscut la adresă“	237
„Voi ce aveți la română?“	243
Un amănunt	247
Cartofii	249
Interviu în oglindă	253
Cum se prinde o muscă?	256
S-a pierdut un orfan!	261
Sport, artă și istorie	265
Secretul	271
A fi sau a nu fi	274
O mică greșeală	279
Caise cu ceapă	287
Oameni fără imaginație	291
O mare rușine	295
Unde începe și unde se termină o durere de cap	301
Poștașul	305

Va-can-ță!.....	312
Goarna.....	315
Ce mai faci, bunico?.....	320
Tata doarme?.....	323
O temă grea.....	325
Scrisoare din Hunedoara.....	331
Vecinul	335
Elev	338

MIRCEA SÂNTIMBREANU ȘI FUNCTIA MORALIZATOARE A LITERATURII

Scriitor de literatură pentru copii, nelipsit înainte de 1989 din revistele *Cutezători*, *Luminița* și *Arici-Pogonici* ori din emisiunile postului național de televiziune, Mircea Sântimbreanu a intrat în conștiința publică drept simbolul creatorului de text literar dedicat educației și formării tinerilor în spiritul epocii („Epoca de Aur“, ar spune coroziv specialiștii în istoria comunismului românesc).

Alături de Dumitru Almaș, Ovidiu Zotta, Octav Pancu-Iași, Călin Gruia etc., Mircea Sântimbreanu a reinventat, pentru cultura română servită adolescenților, litera moralizatoare. Activist în Consiliul Național al Organizației Pionierilor (1966-1969), căutător și îndrumător de talente în devenire, director al Direcției Literaturii din Consiliul Culturii și Educației Socialiste, Mircea Sântimbreanu este prototipul „fratelui mai mare“, al profesorului sever și indulgent, care, prin învățăminte sincere, ținea copiilor lecții de conduită cetățenească.

Președinte de onoare al Târgului de carte școlară și universitară „Gaudeamus“ (în perioada 1996-1998), proclamat, în registru ironic și autopersiflant, „cel mai mare scriitor român“ (2,04 m), „convivul simpatic și jovial, pescar amator, bun cunoscător al culiselor literare, ne-a părăsit în august 1999“, lăsând în urmă câteva cărți de succes ale literaturii pentru copii: *Recreația mare*, *Mama mamușilor mahmuri*, *Viitorule, când te-ai născut?*, *Să stăm de vorbă fără catalog*, *Extemporale și alte lucrări scrise* etc.

MOTIVAREA ABSENȚEI

Era o incredibilă după-amiază de noiembrie, bătută de funigei și de aroma tufănelor, când cerul însuși, uns cu mierea ultimilor faguri de vară, se amestecă în viața ta particulară și intimă, îți dă o mie de motive să zaci pe banca trasă la soare și, în același timp, o mie de ghionți să pleci, să te tot duci, să nu te mai oprești... Ceas de cumpănă, de lenevie și dor de ducă, de remușcare că nu faci nimic ori că faci ceva, totdeauna parcă altceva decât s-ar cuveni, înfășurat în dulce mantie de lumină și pace. Și poate nimic nu seamănă mai mult cu hoinăreala decât o astfel de trândavă visare... Te simți pe fundul unei bărci, târât la întâmplare, fără vâsle, spre larg, mereu spre larg, acolo unde nu e nici durere, nici întristare, nici ascultare, nici absentare; ci numai lenea cea fără sfârșit... Plus un otgon, o sforicică amărâtă ce te ține, totuși, priponit și care te smucește brusc, taman când lumea ți-e mai dragă. E școala, Mișule, care a început de două luni, școala spre care ai plecat de două-trei ceasuri, școala care nu ține seama de funigei, de mierea cerului, de blânda vâslire spre nicăieri... Și în ceasul rotund, ca un inel de aur al zilei, aci e știrbitura! N-ai ce face, Mișule, n-ai încotro, căci din splendoarea zilei acesteia, acolo, la 300 de metri distanță, la școală, nu rămâne decât o rubrică și din tot curcubeul acestui chiul, miraculos topit în frunze galbene, crizanteme roșii, merișor verde și dalii lila, rămâne doar zgaiba aceea neagră, de neșters: absența. Și unde e absență e sau întristare sau... motivare, nu? Ba bine că nu...

Soarele scapătă o clipă ca pentru bezeaua de despărțire. Pa, Mișulică, pa! Carevasăzică, dacă e ora 4, e ora a treia. S-a dus ziua. Și pentru școală, dar și pentru mângâioasa plutire în neant. Și e ca și cum ar fi venit ceasul socotelilor. Motivarea. S-a risipit tronul împărătesc al după-amiezei. Iată catedra.

– Am fost bolnav? Copilării, motivare de brânzoi... Nu s-a simțit bine mama? „Salvarea“ care n-a nimerit blocul U 28? Bună, dar chestia a spus-o în octombrie. Broasca la ușă care s-a blocat? Robinetul de la baie ce nu putea fi închis? Alte „defecțiuni tehnice“? Prea cunoscute. Altceva ar trebui, altceva, să rupă inima clasei, să dea în lacrimi băieții, să hohotească de plâns fetele, apoi să se bucure toți, în frunte cu tovarășul profesor, că Mișu a scăpat cu viață, să-l mângâie, să-l încurajeze, ba chiar să-l felicite toți. O întâmplare, așadar, gravă, neobișnuită, poate eroică, în orice caz extraordinară, și nu un pricăjit de pretext, chitanța ridicolă și banală a chiulangiului începător... Se pune în mișcare, pornește, se învâрте mintea lui Mișu ca o roată de tombolă. Care e biletul câștigător? Un copilaș găsit? Un orb condus acasă? O servietă cu bani dusă păgubașului? Urmărirea unui bandit? Capturarea unui câine turbat? O fiară scăpată dintr-o menajerie? Explozia unui aragaz? Stingerea unui incendiu? Prăbușirea unui pod? A unui bloc? Inundație?... Cutremur?... Taifun?... Avalanșă?... Eclipsă de soare?...

...Oră de pace, cu cer aprins de jăratecul amurgului, cu ploi abia foșnitori de chemările tremurate ale guguștiucilor. Toamna respiră molcom, răcoros și calm. Și numai Mișu, zgribulit și micșorat de înserare, își numără degetele, își smulge ciuful, mormăie și plescăie întruna ca un motor ce nu-și găsește pornirea și se frământă pe loc, zguduit de rateuri:

– Apă... foc... nor de lăcuste... uragan... farfurii zburătoare... INVADATORII!!!

Bezmetic, un funigel îi tot atinge nările și, gâdilă, cu ochii la cerul gol din care extratereștii întârzie să se ivească, pe Mișu îl apucă strănutul. Și nu-l mai lasă. Trecând prin fumul înserării, o bătrânică întoarce capul:

– Noroc, maică, noroc și minte...

CAI ȘI BIBILICI

– Trebuie neapărat să visez un cal! O iapă, un mânz, musai, ce-o fi, cum o fi, murg, sur, rotat, maro, potcovit sau nu, cal să fie. Caii îmi poartă noroc, de câte ori i-am visat am reușit, am dat lovitură!

Dar de ce oi fi visând eu atât de greu cai? Ce naiba îmi vin așa de rar, de ce se lasă atât de greu? Visez câini, rațe, elefanți, oi, bibilici, tot felul de drăcovenii, numai cai nu. De la Anul nou încoace dac-am visat trei cai. Buni și ăștia, au fost cu baftă, de ce să nu recunosc: la geometrie am împușcat un șase, la naturale, când să mă asculte, a sunat de ieșire, la istorie m-a amânat pentru data viitoare; adică pentru mâine. Așadar, mâine mă ascultă, musai să visez la noapte un cal, unul mare, alb, dacă se poate, sau cum o fi, murg, sur, rotat, maro...

Așa se frământă Biju, aflat în pat de vreo două ceasuri, cu cartea de istorie la îndemână, potrivindu-și în fel și chip perna, căutându-și poziția ideală pentru un somn cu vise comandate.

– Acum mă întorc cu fața în jos, pun o mână sub pernă și alta peste plapumă, respir adânc, adânc... Casc. Oah, uite că mi-e somn, simt că adorm, curând o să dorm buștean, somn ușor, Bijulică, noapte bună. Și nu uita – cum o să uit?... Hi? Ce să nu uit?

Biju tresare deodată buimac. E ceva în neregulă, sigur că da!

– Și dacă adorm de-a binelea, cum o să mai fiu sigur că visez cai? Mă pomenesc adormit, trag la aghioase, și? Și visez bibilici

ca alaltăieri noapte, când a doua zi m-a ascultat la gramatică, arză-le-ar focu' de bibilici, astea-s nenorocire curată, ptiu, ptiu, ptiu...

Nu, Bijulică nu poate adormi oricum, așa, de la sine, e o chestie prea importantă ca să se lase pur și simplu furat de somn, așa cum adoarme fitecine, vâslind nepăsător pe apa aburoasă a somnului, dus cum s-o întâmpla spre te-miri-ce țarm al închipuirii. El, Bijulică, are un *program*, el trebuie, e obligat să-și prefacă somnul în cai, zor nevoie, măcar într-unul singur, cât de mic, asta e buba...

Și acum e ora zece, după „Pierduți în spațiu”¹, căscatul îi frânge fălcile, toropeala îl dă gata, simte cum se afundă prin pernă, cum se face una cu salteaua, cum se înșurubează în hăul atotcuprinzător... Asta nu! Fără un cal, un căluț, nu! Să-l ia cu el, să-l înhațe întocmai ca de un căpăstru, să-l țină bine înainte de a pași pragul somnului, cât încă e treaz.

– Uite, pe tavan, în colțul veiozei, parcă e o umbră ca un cal, parcă e un cal de umbră... Sau pe garderob, în apele furnirului, uite-! Unu... doi... o herghelie, să nu-i lase deloc din ochi, să adoarmă cumva pe furiș, cu ochii la ei, să închidă, de pildă, un singur ochi, iar celălalt să îl țină deschis, să îl țină deschis, să îl țină...

– Bijulică, tu nu stingi lumina? E 11!

– A?! Mai învăț, mamă.

Biju se freacă la ochi. Ca să vezi! Adormise. Și ce-a visat?

Nimic! Absolut nimic. Poate dacă ar recita niște versuri cu cai, au învățat ei cândva așa ceva, precis... Numai că acum nu își amintește deloc, îi vin în minte niște versuri răzlețe!

„Cățeluș cu părul creț
Fură rața din coteț...?”

...*Pisicuță*, pis, pis, pis... câmpu-i alb, *oile* negre... Cățeluși, rațe, pisici, oi, bibilici...

– Sting eu? E aproape 12, spune mama.

– Ha? Ce? Nu, nu încă, te rog. Nu dorm, repet cu ochii închiși. Biju s-a adunat covrig sub plapumă.

– Poate dacă aș cânta ceva... Este o melodie cu cai, o știam eu, ceva cu „voioși sunt zurgălăii mei”...

Începe să lălăie în fel și chip, dar nu nimerește deloc...

– Ce ți-a venit cu tranzistorul? Îl ceartă mama din hol. Stinge radioul, e ora 12.

Într-adevăr, de undeva, din vecini, se aude vocea crainicei:

– La al șaselea semnal va fi ora 24. Emisiunea noastră s-a terminat. Vă dorim noapte bună.

– Halal noapte bună, bombăne Bijulică și simte o sfârșeală în fiecare fibră, ca în basmul acela cu merele de aur... Și pe deasupra apei somnului ce îl cuprinde și îl afundă din ce în ce în adâncuri, se mai aude ceva ca o bolboroseală sfârșită:

– În basme, da, în basme e vorba de cai... tot felul de cai – care vorbesc, mănâncă jar, zboară... Un basm îmi trebuia, să mi-l fi povestit așa, pe îndelete. Știam atâtea basme cu cai... A fost odată un motan încălțat... Nu!... A fost odată un peștișor de aur... Nu, un cocoș!... fiul porcului... cățelul pământului... Ba nu, doisprezece corbi... Lebede... rațe sălbatic... bibilici, bibilici, bibilici...

Bijulică a adormit, în coaste îl împunge cotorul cărții de istorie, deschisă la poza lui Alexandru Macedon, călare pe Ducipal.

¹ Serial TV științifico-fantastic.

MĂRINIMIE

Vicu se trezise de dimineată. Zăpada se grămădise în pervazuri ca o fascinantă pisică de Angora și parcă nimic altceva decât albeața, abundența și calmul ei îl invitau la mari excursii sufletești. Și, poate, aburul cozonacilor ce-și astâmpărau fierbințeala în cămară. Și, desigur, multe altele: netezimea cearșafului, caldul curcubeu al scoarței din perete, fuga ireală a fulgilor de zăpadă din oglinda de la șifonier... Și cartea de pe noptieră, primită în ajun cadou, răsfățându-și dedicația la vedere: „Bunului meu prieten și coleg Vicu Cutie, din partea mea, Sandu“.

Stătea lungit în pat, rotindu-și degetele mari de la picioare și savurându-și preaplinul inimii lui.

– Trebuie să-i fac și eu lui Sandu un cadou! Dar nu o carte. Ceva mai deosebit, mai acătării. Poate două cărți. E doar ajun de An nou. Câte lucruri frumoase nu pot fi dăruite cu acest prilej! Iată, numai pe o pagină din „Informația“, lunecată la picioarele patului, câte nu se oferă: clipsuri, produse cosmetice, pijamale matlasate, căciuli... Generozitatea, ca un zefir, umfla pe nesimțite pânzele imaginației băiatului. Oare căciula pe care a uitat-o cândva unchiul Gicu la noi nu i-ar fi bună? Oaie veritabilă din imitație de lup! Plus încă ceva, neapărat încă ceva. O garoafă, eventual două...

Ninge. Vicu își mișcă degetele picioarelor și la fiecare rotație, ca de pe un disc al norocului la Moși, cad în cascadă

cadouri pentru Sandu, împerecheate, chiar dacă sunt desperecheate: o curea de pantaloni și o curea de ceas, de pildă. Pantaloni are sigur. Dar ceas pentru eventuala curea? „Să-i dăruiesc un ceas?“ E o idee. Incompletă însă. O să-i dea două... De ce nu? Ninge, în candida cernere nu poți fi meschin. Pune mâna pe telefon. Tonul se prezintă de îndată. Soneria insistă sacadat, marcând parcă apropierea prietenului.

– Sandule, e ajun de An nou! M-am gândit la asta de când m-am trezit. Vreau să-ți dăruiesc ceva, ceva deosebit. Am ales mult, habar n-ai cât am ales. Ce anume? Surpriză! Nici prin minte nu-ți trece... Ei, hai, că-ți spun... Îți dăruiesc – știu că o să te bucuri foarte mult – o să-ți dăruiesc două ceasuri. Cum, nu?! Nici nu mă gândesc să nu ți le dăruiesc! Bineînțeles. Pe amândouă. Chiar astăzi vin eu la tine...

– Două ceasuri?! Nu, imposibil, nu primesc! se aude în receptor vocea tăiată de emoție a prietenului.

Dar Vicu Cutie e generos. A început din nou să-și rotească degetele de la picioare, din ce în ce mai repede.

– De ce nu? las' să fie două. E mai bine așa! Și știi care? De la 10 la 12. Sunt exact două ceasuri! Pa!

Închide telefonul. Afară ninge, în casă miroase a cozonac, e cald și bine.

„Ce zi minunată! meditează Vicu și mărinimia îi umple ființa ca un final de orgă. Simt că aş putea să-i dăruiesc mai mult bunului meu prieten. Chiar trei ceasuri. Da, așa am să fac. O să stau până la unu și – poate, de ce nu? – o să iau masa la el.“

Și, dintr-un salt, Vicu e în picioare.